

FEJTÖRŐ.

Közli: Csiszár József.

1. Számítási kérdés:

Valamely áruból fél kg. ára 96 kr., rabatt 25 százalék, ha a netto ár 10 krral emelkedett, mennyi lesz a rabatt a régi ár fentartása mellett?

2. Földrajzi kérdés:

Mi a neve a Vág azon mellékvízének, a mely a Krisna havas nyugati oldalán, a Stureci hágó körül ered és számos patakot felvéve hol szakad a Vágba?

3. Történelmi kérdés:

Melyik az a nagyközség és melyik megyében van, a hol Görgeynek serege utolsó győzelmét aratta? Mikor volt ez az ütközet? Ki volt a magyar tábor vezére és hány halottja volt a magyar seregnek?

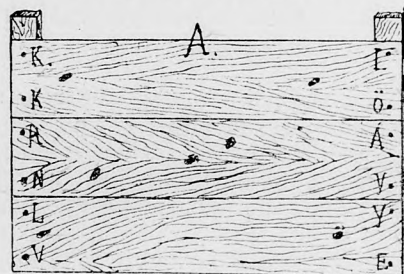
4. Természetrizai kérdés.

Melyik hal az a pontyfélék (cyprinoidaei) rendjéből, a melynek feje és teste fent fekete, alul ezüstös; pikkelyei nagyok, hullékonyak, uszonyai szürkék?

5. Vegytani kérdés.

Minek nevezik azon sűrű, zöld, halvány fényű bevonatot, mely rézen és bronzon nedvesség és levegő befolyása alatt képződik? Miből áll e bevonat?

6. KERITÉS-REJTVÉNY.

Megfejtési határidő: július 28. A határidőn túl beérkező megfejtések nem vétetnek figyelembe.

A 27-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtései: Számítási kérdés: Az első rész 28, a másik rész 18. — Földrajzi kérdés: Az iráni nyelv. — Történelmi kérdés: Alba herceg (toledoí Alvarez Ferdinand). — Természetrizai kérdés: Gerely (geranium), a gerely-félék (geraniaceae) rendjébe tartozik. — Fizikai kérdés: Fahrenheit Gábor Dániel, szül. 1686. május 14. Danzigban, meghalt 1736. szeptem-

«Kosmos» müintézet nyomása, Budapest, VI., Aradi-utca 8.

ber 16-án Hollandiában. — Könyv-rejtvény: Könyves Kálmán.

Helyesen megfejtették: Perl Jenő, Jaszenovics István, Lisznai Pál, Stürmer Sándor, Rosenheim Samu, Lányi Ede, Pettény Lajos, Jerzsabek István, Grüner Rezső, Filkorn Jenő, Róz Jenő és Gusztáv, Németh István, Heller Oszkár, Kovács János, Bubics Jenő, Farkas Andor, Demédy Dénes, Frankó Ferencz, Aczél Márton.

A jutalmat, 1 darab szépirodalmi könyvet Farkas Andor nyerte el, lakik: Pécselt, kinek a kiadóhivatal a könyvet elküldi.

Szerkesztői üzenetek.

T. A. Kassa. Honkát a szerkesztőség nem adja vissza, mert az, mint általa jutalmazott pályamű, tulajdonát képezi. Ajánlott levelére nézve tessék a szerkesztő urhoz fordulni. (Eresi, Fehérm.) A 20 kros bélyeget visszaküldjük. K. F. Soóvár. A versek rythmusa nagyon gyenge, tartalma szintén. Cs. J. Turkeve. A fejtörőket nagyon szívesen és köszönettel vettük. Kérését azonban, mert annak teljesítésére nézve módunk és eszközünk nincs, legnagyobb sajnálatunkra, nem teljesíthetjük. Egy előfizető. N.-Bánya. Kiskoru névváltoztatásért csak szülői vagy gyámja beleegyezésével folyamodhatik; a folyamodványhoz ezt az írásbeli engedélyt, születési bizonyítványt vagy keresztlevelet kell mellékelni. St. Ernő. Egy kis türelmet kérünk, túl vagyunk halmozva. Lapunk tartalma legyen irányadó a dolgozatokra nézve. Pályázaton kívül is küldhet be dolgozatot. F. Gy. N.-Beckerek. Nyomdafestéket még nem láttak, de fognak látni, s akkor okvetlenül elküldjük. Stein Mór. Szentcs. A dolgozatok itt vannak s az elsőnek alkalmilag helyet kerítünk. H. Á. Szeged. Türelm. D. Gyula. Visegrádnál sikerült. Legközelebb hozzuk, a másik végét ki kell javítani. S. G. Szöllös. Nem közölhető; nagyon gyenge a verselése, nyelve s nagyon el van nyujtva. G. V. tanár urnak. Az újabbat köszönettel vettük, közölni fogjuk; a régebbiről szerkesztő ur távollétében nem szólhatunk. B. L. N.-Körös. Forduljon a vácsi szeminarium igazgatójához. Joseph Blau. Azt úgy is szokták írni, de ön miért írja nevét így? A nem pályadíjnyertesek neveit nem közöljük. A pályázatokról több tudakozódásra megjegyezzük, hogy a fordításoknál az eredeti szöveget is be kell küldeni. Verses fordítással is lehet pályázni. A beérkezett pályaműveket tanárok fogják bírálni A pályaművek címzeit közölni fogjuk a határidő lejártával.

Kiadóhivatali üzenetek.

Lapunk mai számához mellékelve kapják olvasóink a «Képes Magyar Történet» 7-dik ivét.

A kik a lapot más helyre akarják küldetni, ne csak új, hanem régi címüket is tudassák a kiadóhivatallal.

Storeh Ernő urnak. T.-Bálint. Felkérjük, hogy budapesti lakása címét velünk egy levelező lapon tudatni sziveskedjék. Köszönjük előre is.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZAMÁRA.

Előfizetési árak:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és
könyvnyomda részvenytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.

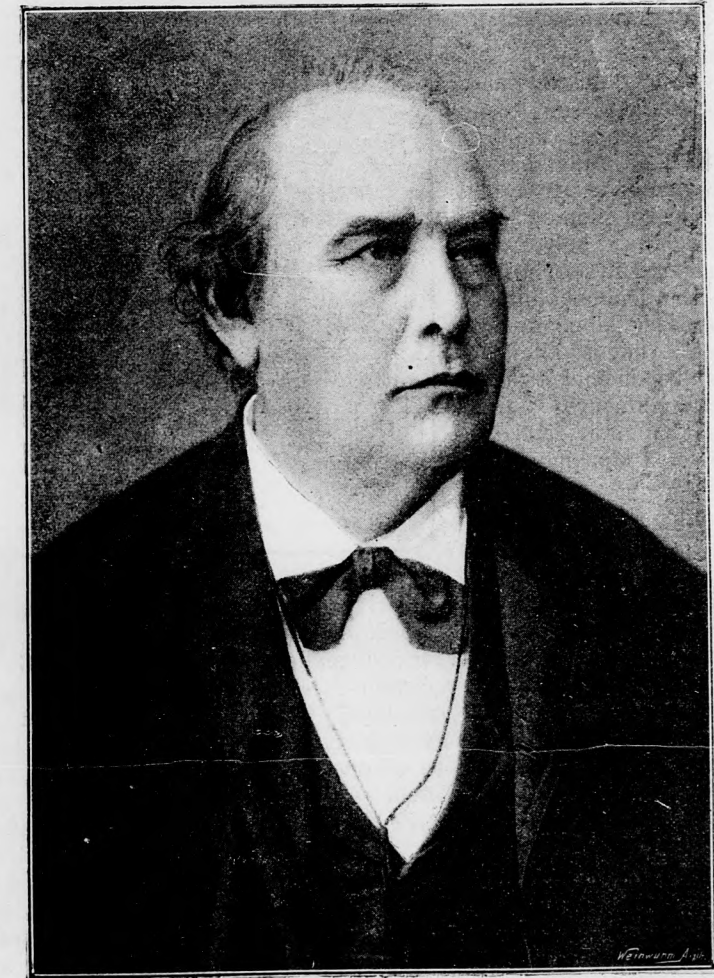
HIRDETÉSEK

felvetetnek és jutányosan számítottak.

SZIGETI JÓZSEF.

Nem rég vonult nyugalomba színészetünk és színműirodalmunk egyik büszkesége, Szigeti József. Egy fél századot töltött a színpadon és nem sokkal kevesebbet a színi irodalom művelésében. Mindkét pályán folyton haladt s tanult, a shakespearei és molierei jellemek ábrázolásának magyar színésztől alig elért magaslatáig emelkedett. Mint színműíró a valódi népszínműben fölülmulta Szigligetit s versenyzett Tóth Ede és Csepreghy művészetével. Ő volt a mester. De megérezte egyszersmind a fővárosi közönség izlésének változásait is. Ezt mutatják pályája első felének kiválóbb művei: *Csizmadia*, *mint kísértet* és a *Czigány*, s utóbbi művei: *A csókon szerzett vőlegény*, *Rang és mód* közötti különbség.

Mint író és ember rendkívül szeretetreméltó, kifogyhatatlan humora, jó szíve ellenállhatatlan varázsszal hatott mindenkire, a ki közelébe jutott, vagy a színpadon látta, műveit olvasta. Jól kiérdemelt nyugalomát nagyon sokáig élvezze a legjobb egészségben.

IRODALMUNK JELESEI.

— ARCZKÉPCSARNOK. —

DEÁK FERENCZ.

(1803—1876.)

Született Kehidán, Zalamegyében, 1803-ban. Középiskolai tanulmányait Kanizsán elvégezvén, Győrbe ment a jog tanulására. Nemesak páratlan tudást szerzett a hazai és összes jogtudományban, de azt a magasztos elvet is, mely egész pályáján vezérsillaga volt: a jog és törvény tisztelét. Ismereteit és tehetségeit először Zalamegye gyűlésein érvényesítette, majd 1833-ban Antal bátyja betegsége miatt a követségről lemondván, elfoglalta helyét az országgyűlésen, hol tudása a legbonyolultabb kérdések könnyen érthető, világos kifejtése és kedélyének szeretetreméltósága által csakhamar az ellenzéki követek középpontjává lett.

Ekkor mondott egyes beszédei (a lengyelek ügyében, a jobbágyok érdekében) nemesak az emberi jogok önérzetes és erélyes védelme, de a szív melege által is hatottak. A sérelmek orvoslása mellett főképp a jogszerinti haladást, reformokat hangoztatta, kerülni óhajtván a kormányvaló összekötözést, a míg a törvény csorbát nem szenved. «Semmi sem sérti az államot, a mi nem sérti a törvényt, s a mi nem sért törvényt, az sem államot, sem polgárt nem sért.»

Az 1840-iki országgyűlés egyik főeredménye volt az a törvény, a mely a jobbágyokat képesítette a földtől való felszabadulásra s az urbéri terhek megváltására. Deáknak ebben is nagy része volt; de az 1840-iki *büntetőtörvénykönyv* volt legfőbb érdeme, a melyről a külföld is a legnagyobb elismeréssel szólt, bár életbe nem

léphetett a bécsi kormány s a főrendek többségének ellenzése miatt.

Az 1840—43-iki időközben Kossuth emelkedett a nemzet vezetőjévé. Deák az 1843-iki országgyűlésre követte választását, mert véres korteskedés által történt a közadózás elveinek keresztülvitele, nem fogadta el; de helye be nem töltetett s Zalamegyét csak egy követ képviselte az országgyűlésen. Deák, bár visszavonultan élt, az ellenzék tekintélyének megmaradt s mielőtt ez 1847-ben programját kiadta, Deáknak küldötte meg átnézés végett. Az 1847-iki országgyűlésről is hiányzott, de az első felelős miniszteriumban mint igazságügy-miniszter foglalt helyet. Midőn azonban a szeptemberi küldöttség Windischgrätznél hiába járt, lemondott és visszavonult.

A szabadságharcot követő szomorú időben ő volt a hazának tanácsadója, az 1848-iki

alkotmánynak védője, a nemzetnek kitartásra ösztönzője. Az 1861-iki országgyűlésen beadott két felirati javaslatában, az 1865-iki felirati javaslatokban a pragmatika sanctio alapján állva s az 1848-iki alkotmány visszaállítását kívánta a kiegyezés feltételül; majd 1864-ben Lustkandl Venczel bécsi tanár munkája ellen, mely azt akarta bebizonyítani, hogy Magyarország 1849-ben elvesztette jogát, védelmezte nemzete törvényes állását s kimutatta, mily veszélyek háramlanának az uralkodó házra, hogy ha a jogvesztést nagyon feszegetnék. Az 1865. husvéti cikkében a fejedelem és a nemzet kölcsönös bizalmát sürgette. Végre Andrassy Gyula gr. közreműködésével 1867-ben létre jött a kiegyezés s június 8-án volt a koronázás.

Deák ezzel szerepét befejezettnek látta s az Andrassy-kormány s a követő kormányok alatt megmaradt pártvezérnek, míg a régi Deák-párt s a balközép össze nem olvadt. Az 1860-iki októberi diploma s az 1861-iki februári pápens ellen megvédte a nemzet alkotmányát a jogfolytonosság elvén állva, de kész levén közös ügyeket elismerni, hogy a béke létrejöhesse. A merev visszautasításnak, kockáztatásnak nem volt hive. Mindent kockázthatatunk a hazáért, de a hazát kockára tennünk nem szabad. Fejtegetéseinek fő jelleme a világosság és a meggyőzés. Bizonyítékai nem az okoskodás, hanem tények, a törvények s meggyőző ereje a törvények alkalmazásában rejlik. Tiszta, világos előadását néha áthatja a melegség és a szelid humor, de magát elragadtatni soha sem engedte. A mint magánéletében példája volt az egyszerűségnek, mely valódi erkölcsi méltóságával hat, úgy nyilvános szereplésében is megvetette a hatás minden külső eszközeit. Magatartása nyugodt, méltóságos, hanghordozása higgadt, mérsékelt volt. Míg Kossuthban az ifjúi hév költői képzelve, ábrándos rajongás, Deákban a férfiúi érett megfontolás s valódi erkölcsi méltóság volt meg.

Deák utolsó szereplése 1873-ban volt, mikor az országgyűlésen mondotta nagy beszédét az egyház és állam viszonyáról. Súlyosodó betegsége miatt visszavonult s 1876. január 18-án halt meg. Az egész nemzet osztatlan részvéte s a királyi pár hálás könyei kísérték sirjába a haza bölcsét, a ki a nemzetet kibékítette fejedelmével, a nélkül, hogy a nemzet önállásából vesztett volna s jövődjét fejlődésének alapját vetette meg.

☪ kard és lant hőse.

— Történeti regény. — (17)

Az ifjuság számára írta: GAÁL MÓZES.

— Bátya, te ellenünk vagy? — riadt fel Zrinyi Péter.

— Azt mindjárt megtudjátok, mert istenemre mondom, a sors mindennemű változása között az maradok, a ki voltam és a ki vagyok. Mit akartok hát boldogtalanok, hadd halljam?

Az urak komoran néztek össze, nem tetszett nekik, hogy a horvát bán őket boldogtalanoknak nevezi.

— Elmondom neked, Zrinyi Miklós, fölnyitom a szemedet, — veté közbe Péter, — úgy lehet, megértesz jobban-talán, mint gondolnád. Mi hit

alatt megfogadtuk, hogy szövetségben az erdélyi fejedelemmel, összeállunk magyarokul és előbb a töröktől, aztán a német katonáktól megtisztítjuk az országot, nem kell császári kegyelemkenyér, a magunk emberségéből tesszük. Akkor tudjon róla a magyar király, midőn öt ünnepelesen bekisérjük Budavárába s azt mondjuk neki: te a mienk vagy, mi a tied, drágább legyen ezentul neked Szent István koronája, mint udvari embereidnek hizelgő szava. drágább a nemzet, melyet odafenn Bécsben csak ócsárolni tudnak. Ezt akarjuk, bátya, így értsd meg igaz mi szándékunkat!

— No hát, öcsém, megértettem mindazt, a mit mondottál, és felelek is reá magyar nyílt szívvel és őszinteséggel: én a ti szövetségeseiteknek barátja nem vagyok —

— Mered ezt mondani? — kiáltott reá indulatosan öccse, kardjára csapva — mered ezt itt a szemünkbe mondani?

— Szemetekbe mondom, ha ugyan egytől egyig vakok nem voltatok, mikor erre a szövételésre gondoltatok. Ne üss a kardodra, öcsém, ti pedig urak, ne nézzetek olyan mordul reám, mintha ellenségetek volnék. Kard és haragos pillantás engem el nem tántorítanak a meggyőződés erős hitétől.

— Áruló vagy! — tört ki Zrinyi Péterből az indulatos vér láza.

— Öcsém, ezt a szót többé ki ne ejtsd, mert a milyen igaz, hogy egy apának vagyunk a fiai, beléd rekesztem mindörökre!

Ugy állott a lázongó urak és a fékevesztett öccse előtt, mintha ítélőbirájuk lett volna. Bármily heves, türelmetlen véreük voltak is az urak, láttára ennek a hatalmas férfiúnak, ki e pillanatban még magasabbnak, erővelteljesebbnek tűnt föl előttük, megszegyenülve álltak, kezük lesiklott kardjuk markolatáról.

— Hallgassatok reám, atyámfiai, csillapuljon le elmétek lázongása. Engem roszaabbnak magánál ne tartson egyik sem, előbb ne ítéljete, míg nem tudjátok, miképpen gondolkozom én. Azt a nyomoruságos állapotot, melyben sinylődünk, senki jobban nem ismeri, mint én. Tudom, hogy milyen ostorunk a török, azt is, hogy nyakunkon eleven iga a német őrsegek rakonezátlansága. Ez a két égető seb minden nap fáj nekem, nem csodálom tehát, hogy belöletek is ez a kettő csalta ki az elkeseredés hangját, de egyet nem vettetek észre, a mi pedig minden igaz hazafinak még két sebnél is jobban kellene, hogy fájjon, ezt nem panaszojátok fel, pedig bizony mondom, ebben van a mi sok szenvedésünknek kuforrása: magyar a magyarnak minden ellenségénél na-

gyobb, elkéseredettebb ellensége. Csodálkozva néztek reám, ugy-e? Talán nem hiszitek? Hát a katolikus miért rontja a protestánst, a protestáns miért gyűlöli a katolikus? Országgyűlések drága sok idejét miért temetjük el a vallási torzsalkodások czivakodásaiba? Mig nyakunkon török és német: miért jut eszünkbe, hogy egymás szemére hányjuk a vallását? Egy-egy elfoglalt templom, sáncz munkára hurczolt predikátor, megbolygatott vallástétel miatt egymásnak rontunk irgalmatlanul, csufoljuk, rágalmazzuk, kardunkat fenjük. Igaz-e, Péter?

Zrinyi Péter nem tudott felelni. Az urak közül egyik-másik ráütött a fejével, hogy a bizony ugy van.

— Aztán, elhiggyétek nekem urak, megromlott az idők folyamán a magyar virtus is. Táborot járni, harcra szállni, életet kockára tenni, engedelmeskedni annak, a ki vezetője a harcra, bezzeg nem tud már a magyar ugy, mint Mátyás korában tudott. «Eb ura fakó!» — oda kiáltják annak, a ki többre tartja magát a többinél, s ember legyen a talpán, a ki üstökénél fogva engedelmesre tanítja a magyar urat, már pedig resolutio és szigorú katonai regula nélkül isten legyen, a ki felszabadítja Magyarországot mai átkos rabságából. Ez a két vérező seb, jó urak, melyből buzog a vér föl, s a ki ezt nem látja, annak a szemére hályogot vet a maga-bizakodottság.

— Sötétebben látsz bátya, mint kellene, nincs az mind ugy . . . szomorú volna.

(Folytatása következik.)

Amphitheatralis játékok Rómában.

— A Tanulók Lapja számára. —

Írta: Dr. SCHMIDT ATTILA.

(1. folytatás.)

Ezekon kívül ott látjuk a gallust, myrmillót, a laqueariust, ki hurkot készül ellenére vetni; emlitenek még két karddal viaskodókat és hogy olykor nők is felléptek. Elképzeltük, hogy a különféle nemzeteket képviselő harcászok tarka csoportja, öltöztetik, mire a császárok nagy gondot fordítottak, hogy minél fényesebbek, színekben gazdagok legyenek, fegyverzetük

megkapó, festői látványt nyújtott. E viadorok először tompa fegyverekkel az előjátékot (prolusio) mutatták be. Manapság ebben tudnánk valóban gyönyörködni, ekkor fejtették ki ügyességüket, nagy gondot fordítottak a csinos mozdulatokra, a hűségre, hogy a különféle nemzetek harcmodorát valójukban bemutassák, s a mi földolog, ártatlan mulatság volt, mert nem került véráldozatba. De a nép csakhamar beleun az ártatlan látványosságba, vért akar látni, s hangos morajjal kívánja a valódi véres harcot.

A viadorok rendbe állanak, mire a vivómeszter felállítja az egyes párokat s felmegy a pódiumra, kezdetét veszi a mézárálás. Itt a laquearius veti a hurkot a secutor fejére, amott a thrák döfi vasát a gallus mellébe, a myrmillo lehajtja fejét, hogy a retarius hálóját kikerülje s megszalaszlja ügyetlen ellenét, hogy az alvilág lakóihoz küldje; amott a kocsin harezoló lovait más irányba tereli, hogy nyílival ellenfelét könnyebben találja, itt a samnis kegyelemdöfésre emeli fegyverét. A vértől ázott porondon gazdátlan lovak futkosnak, a colosseumot csak a sebesültek halálhörgése, a közönség vad ujjongása, moraja tölti meg, mely, mint a római költő írja, felülmulja az erdők zugását. Minél több viador száll Orcus világába, annál nagyobb a nép gyönyöre; egyes, a néptől gyűlölt viadorokat a közönség kívánságára mézárólnak le. A földön fekvő sebesült csendesen várja a halálos végső döfést, vagy magasra tartja mutatoujját, hogy kegyelmet nyerjen a császártól, vagy a néptől. E szerencsétleneknek azonban ritkán kegyelmeznek meg, a császár kimondta rendszeren a halálítéletet, kegyelmet legfeljebb ismert viadorokkal szemben gyakoroltak, kik más alkalommal győztesen kerültek ki, de egy későbbi viadalban ismét részt kell venniök. A Veszta-szüzeknek is jöguksban állt a megkegyelmezés, mit kendők lobogtatásával adtak a viador tudára. Mihelyt valamely viador elvérzett, elrohantak az erre kirendelt szolgák, vaskampóikat a holttestbe akasztották s a halotti kapun (porta Libitana) át a halottas kamrába cipelték, mely a Colosseum mögött volt. Ide dobálták egymásra a hullákat s a küzdelem végeztével eltakarították. A ki oly szerencsés volt, hogy több alkalommal győzött, pálmaágakkal díszített fakardot kapott s egész életére fel volt mentve a küzdelemben való részvételtől. Sisakját, kardját, paizsát, egy szóval fegyvereit felfüggesztette Hercules templomában s nyugodtan élte le napjait. Ilyeneknek a száma azonban vajmi csekély volt, annál nagyobb az elesetteké, a mit a

játékok és küzdők sokaságából könnyen elképzeltünk. A császárok örömet gondoskodtak arról, hogy a nép minél gyakrabban mulasson, ugyszólván elmerüljön e vérfagyaláló látványosságok gyönyörében. A játékok már kora reggel kezdődtek és majdnem egész napnyugtáig tartottak, a közönség gyakran étlen-szomjan nézte a mézárásokat. Van tudomásunk éjjeli játékokról is.

Ki a nép kegyeibe akart jutni, játékokat rendezett; mesés összegeket költöttek egy-egy műsorra. A magasabb tisztviselők, praetorok, aedilisek gyakran egész vagyonukat feláldozták, sőt adósságokba merültek, csak hogy a népek kedveskedjenek, tudván azt, hogy ugyis gazdag provinciára tesznek szert, hol zsarolhatnak s meggazdagodhatnak. A császárok természetesen fényesnél fényesebb játékokkal mulattatták a népet s minél gyakrabban. Volt idő, midőn egy évben 175 napot fordítottak e játékokra. Traján, mikor 106-ban a dákokat legyőzte, 123 napig tartó ünnepet rendezett, 80 ban, a Colosseum megnyitásakor, 100 napig tartottak az ünnepélyek. A viadorok száma rohamosan emelkedett. Nero halála után mintegy 2000-re rugott. Gallienus császár diadalmenetében 1200, Aurelianuseban 1600 viador vett részt. Augustus és Traján császár idejében 10,000 gladiátor lépett fel a Colosseum arénáján. Ime, bámulatos azok száma, kik életükkel játszottak. Azért esődültek annyian e gyilkos pályára, mert a győztes viador a palmaágon kívül nagy jutalmakat kapott a császártól, a költők himnuszokat írtak dicsőítésére, alakjokat edényeken, poharakon megörökítették. Seneca annak bizonyítására, hogy mily közönyössé válhatik az ember a halállal szemben, beszéli, hogy Tiberius alatt egy viador panaszkodott a nagy mézárások ritkasága fölött s Augustus korára ezéolván, mondá: Azok voltak a szép idők! (Quam bella aetas perit!)

A rómaiak vadsága annyira ment, hogy lakomák alatt is viaskodtak a gladiátorok a lakmározók mulattatására. Mikor a lakoma végeztével kezdetét vette a dözsölés, beszéltették a küzdőket a lakoma termébe, hogy öldököljék egymást. Ha egyik-másik holtan terült el, tapsoltak, ujjongtak örömlükben. Heliogabalus császár gyakran az amphitheatrumban étkezett, hogy lakomája előtt gyönyörködhessék a vérengzésben. Előkelő emberek temetésekor nem volt szokatlan dolog a gladiátorok küzdelme. Julius Caesar volt az első, ki leányának temetésekor hozta be ezt a szokást. Csakhamar követték mások is, és nemcsak Rómában, hanem a vidéki városokban is. A császárnak vagy a

hadvezérnek a sereghez való távozása alkalmából szintén rendeztek efféle látványosságot, állítólag abból a czélból, hogy a nézők bátorságot merítsenek a küzdelemből, félelem nélkül szálljanak szembe a külelenséggel. A népek e tulságos vad szenvedélyét később maguk a császárok kénytelenek voltak korlátozni.

Antonius meghatározta, hogy egy magánember mennyit fordíthat a játékokra. Az utána jövő Antoninus, a philosophus, mindenképen igyekezett e játékok számát a minimumra redukálni. Meghatározta, hogy mint elődje, a pénzösszeget, melynél többet nem volt szabad igénybe venni s a mi földolog, eltiltotta az éles fegyverekkel való viaskodást. Ő maga például sohasem nézett végig olyan küzdelmet, a hol éles kardokkal viaskodtak. Ez utóbbi tilalomnak meg volt a hatása, mert a nép nem annyira a viadalban lelte gyönyörűségét, hanem inkább a vérontásban, s így lassan-lassan apadt a játékok száma. Nerva ismét új életre ébresztette e szenvedélyt; az ő korában a viadorok ismét éles fegyverekkel voltak ellátva. A következő császárok mind több és több napot fordítottak e látványokra, a melyek újból a legkegyetlenebbek, legvéresebbek lettek.

Ennyit a gladiatori játékokról.

(Folytatása következik.)

É3 áruló kályha.

(Vége.)

Miután Dinit felszállította Vajda mester néni-kéjéhez, kedves fiacskáját haza vitte aggódó anyjának.

— No, anyjuk, itt hozom drága Mukinkat!

— Fiacskám, — lelkenedett az anya, — csak hogy itthon vagy. Édes magzatom, ugy-e nem ijeszted meg többé anyádat?

Muki nem felelhetett, mert a szót az apa vette át.

— Nem hiszem, hogy ilyesmit tenne többé. Gondolod-e, hol találtam meg? Képzeld, a tónál volt s bele akarta magát fullasztani a vendéglőben egy pohár sörbe! No de, édes fiacskám, beszéljünk egy kissé. Te elbuknál ugy-e? Talán nem tudtál tanulni? Nem volt külön szobád? Nem voltak könyveid? Nem volt időd? No, felelj hát, édes fiam.

Muki nem mert apjára nézni s földre sűtve szeméit, hallgatott.

— Talán tanáraid voltak igazságtalanok . . .

— Bizony, nem is lehet máskép. — Szólt közbe a mama. — Hiszen te is láthattad, hogy Muki egész délután és késő este is még a könyv mellett ült.

— Hallgass, kedves feleségem, nem téged kérdeztelek. Felelj, édes fiacskám, talán...

Vajda uram nem folytathatta tovább, mert a szolgáló jött be, egy nagy csomó könyvet hozva.

— Kérem alássan, itt vannak Muki könyvei, a kályhában találtuk, mert hogy tisztogatjuk, hát behoztam.

— Tedd az asztalra s menj a dolgozóra, — szólt a mester, boszankodva, hogy megzavarták.

— No hát, édes fiam, itt vannak a könyveid, — folytató, miután a cseléd kiment, s egyet azonnal a kezébe véve. Itt van a...

Vajda uramnak elakadt a szava, a mint a könyv címét látta; Muki olyan mozdulatot tett, mintha a szobából menekülni akarna. Az apa észrevette fiacskája szándékát és sietett őt karjánál megragadni.

— Gyere csak Mukiczám, olvasd el, mi a címe ennek a könyvnek. Nem ez a latin nyelvtan? No olvasd el.

Muki zavarodottan s hebegve olvasá:

— A kékszakállu herceg. Regény. Irta Balambér Tihamér.

— Hát ez, édes fiam, talán magyar nyelvtan? Olvasd, hogy anyád is hallja!

— Egy bűn története. Regény. Irta Hóbort Miksa.

— No, de ez csak a számtan lesz? Olvasd csak a címét.

— Haza járó lélek. Regény. Irta Bucephalus.

— Ejnye, ejnye. Ebben képek is vannak, ez talán a földrajz.

— Első és utolsó szerelem. Regény. Irta Tóparti.

— Ahán! hát ezek mellett ült a mi drága fiacskánk sokszor éjjelig, édes anyjukom, a mik aztán nappal a kályhába vándoroltak. Hát így esztál bennünket? Boris, gyere csak be! Vidd ezeket a könyveket vissza a kályhába és égesd el. No ne nézz úgy rám, mintha nem értenéd. Vagy úgy — a kályhát tisztogatják, dobd a takaréktűzhelybe. Minthogy pedig a mi kedves Mukink már ugyanis urasan megebédelt s a legények is ettek, míg mi ebédelünk, János majd levezeti őt a műhelybe s megmutatja neki, hogyan kell a pléhdarabokat és forgácsokat összeseperni.

János megjelent s a zokogó Mukit magával vitte. A mama is sirt, de édes fiacskája ment-

ségére nem szólhatott többé egy szót sem. Oly döntő bizonyítékok szóltak ellene, hogy mentéséről többé szó sem lehetett. Muki el volt ítélve.

III.

Melege volt Mukinak a bádogos műhelyben. Tüzet kellett raknia, a forrasztásnál segédkeznie, a műhelyt söpörni, a heti vásárra kihordani kannákat, bögréket. A dolgok állapota arra mutatott, hogy Mukiból nem lesz többet deák. Eleinte átkozta olvasmányait, a melyek őt erre a nehéz sorsra juttatták; de lassankint bele törődött sorsába. Előbb kényekedett, most a vasszeget is megette volna. Regényei mellett nem tudott aludni s másnap az iskolában két világban képzelte magát, az egyik a rideg iskola, a másik az ő képzelt világa; most, ha este lefekszik, azonnal mély álomba merül s alszik reggelig, mint a bunda. Kezd jó kedve lenni, egészen neki telik. Apja gyönyörködve nézi, anyja pedig rimánkodik egyre, hogy mi lett az ő gyengéd, ábrándos szemü, színü, szívü kis fiacskájából.

A szünidő végéhez közeledik. Az apa gondolkodik, mit tegyen fiával. Próbának vegye-e ezt az időt, vagy valóban mesterségre adja Mukit? Az anya persze hogy taníttatni akarja tovább, elég volt a *büntetésből*. Persze, ha a mesterember fia mesterember lesz, az büntetés!...

Végre is határozni kell. Az apa maga elé állítja Mukit.

— Akarsz-e iskolába járni tovább, vagy a mesterségben maradsz?

— Én a mesterségben maradok apám, felelt Muki határozottan.

Az anya elrémül, az apa elcsodálkozik. Egyikük sem várta volna ezt a feleletet.

— De édes fiam, hát nem akarsz ur lenni, csak olyan egyszerű mesterember, mint az apád?

— Azt gondolom, édes anyám, hogy a becsületes, szorgalmas mesterember mindig nagyobb ur, mint azok a számos urak, a kik koplálnak és körmölnek.

— Hát nagyjában jól feleltél, fiam; de gondold meg, hogy sok mesterember fiából nagy ur lett, primás, püspök, közönséges némely polgárember fia volt már miniszterelnök is...

— Ha megengedi, édes apám, én mégis csak iparos leszek. Nem tudok én úgy napról-napra tudományos dolgokkal foglalkozni. Aztán meg is szerettem a mesterséget.

— Szándékosd tehát erős. Jól van, legyen meg a kedved, de töltsük anyád kedvét is. Léssz mesterember, de még tanulnod kell, mert

azt akarom, hogy különb ember légy apádnál. Ismételd a negyedik osztályt, aztán mehetsz állami ipariskolába s arra a szakmára képezed ki magadat, a mihez kedved lesz. De jól kell ám tanulnod.

Muki szívesen belegyezett, s ígért mindent. A mama is végre megvigasztalódott, hogy fiacskája még sem lesz közönséges mesterember, hanem mulakatos, gépész, vagy műasztalos, talán építőmester is.

Igy aztán rendbejött minden. Muki megtartotta szavát s ma már az ipariskola legszebb reményekre jogosító növendéke.

*

A véletlen deríti fel sokszor a csalást s hozza rendbe az emberek dolgát. Ha a kályha, a hova Muki tavasz óta olvasmányait rejtette, a legalkalmasabb pillanatban el nem árulja a fiu hamisságát, Muki talán még ma is csalja szüleit s tölti idejét oly iskolában, a melyhez kedve nincs; szülei hiába költenek oly tanulmányokra, a melyekhez fiuknak hajlandósága teljesen hiányzott és panaszkodnak a tanárookra, a kik igazságtalanok, mert lehetetlen, hogy az ő okos fiuk ne tudjon annyit, mint a többi, holott egész délután és sokszor még késő este is — a könyv mellett ül.

Anti bácsi.

Oh gyönyörű gyermekkor!...

Vissza-vissza vágyom
Gyermekéveimbe,
Mikor csak szeretet
Lakott a szívembe'.

A holdnak ezüstje,
A napnak aranya
Volt gazdagságomban
A kineses kamara.

Mikor az éjszaka
Lehullatta fátylát;
S a sötétség karja
Kibontotta sátrát

És én félni kezdtem
Egyedül magamba',
Jó anyámnak dala
Ringatott álomba'.

Nem gyűlöltem senkit,
Nem tudtam vón minnek?
A gyermek haragszik,
De nem árt senkinek.

Mikor kis társimmal
Ujból összejöttünk,
Ismét csak játszottunk,
Ismét csak szerettünk...

A csalogány dala
Mily örömet szerzett;
Ha hangossá tette
A lankát és berket.

Husvétkor új ruha
És piros tojások,
Mit az öntözésért
Aadtak a kis lányok.

Karácson éjszakán
Ajándéktelt doboz,
Mit Jézuska a jó
Gyermekeknek hozott.

Megadta e földön
Minden boldogságom,
A mért imádkoztam
Ezen a világon.

S a mi sziveinkben
A nyugalmat bontja,
Gyermekéveimnek
Nem volt nehéz gondja.

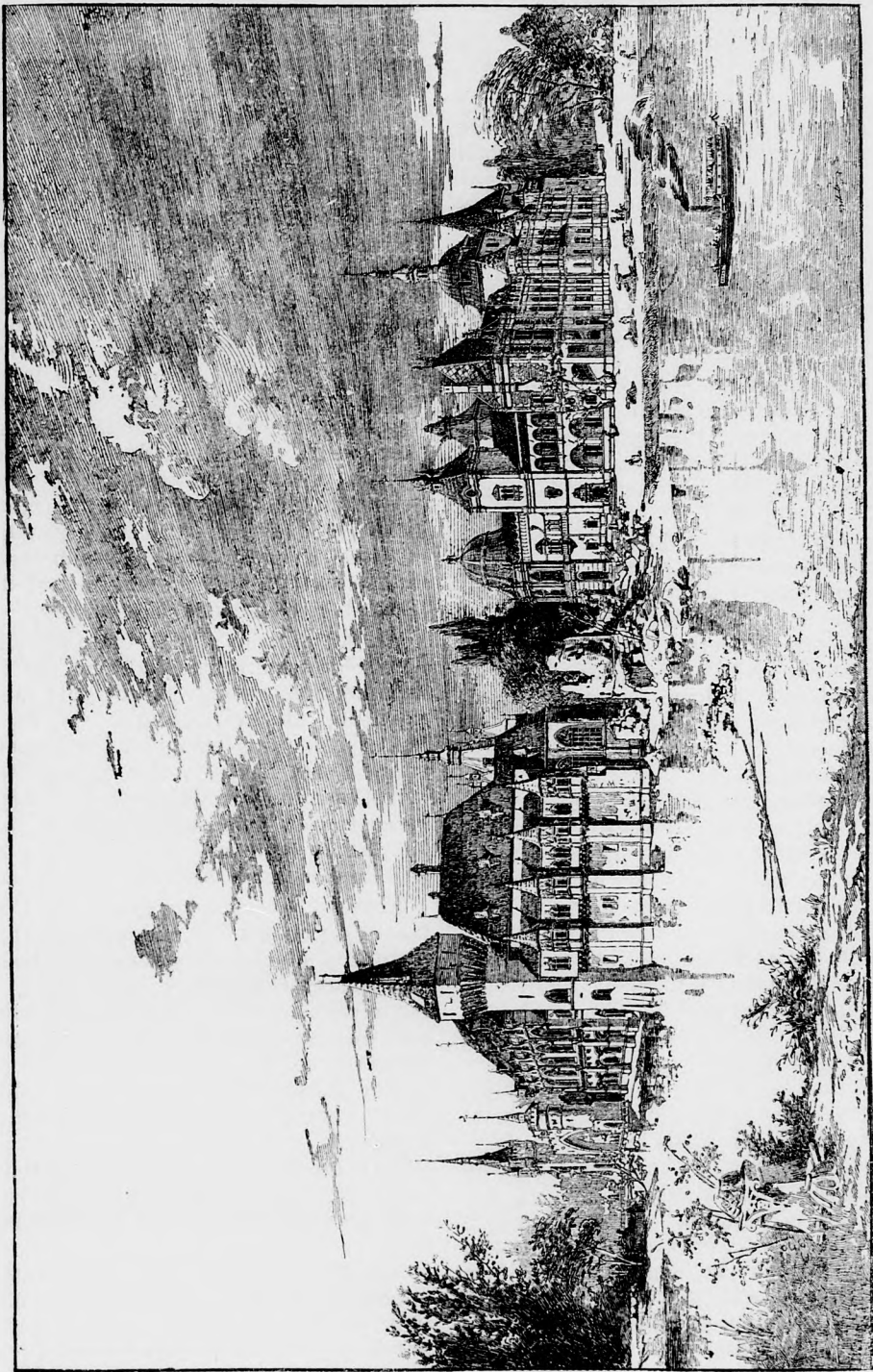
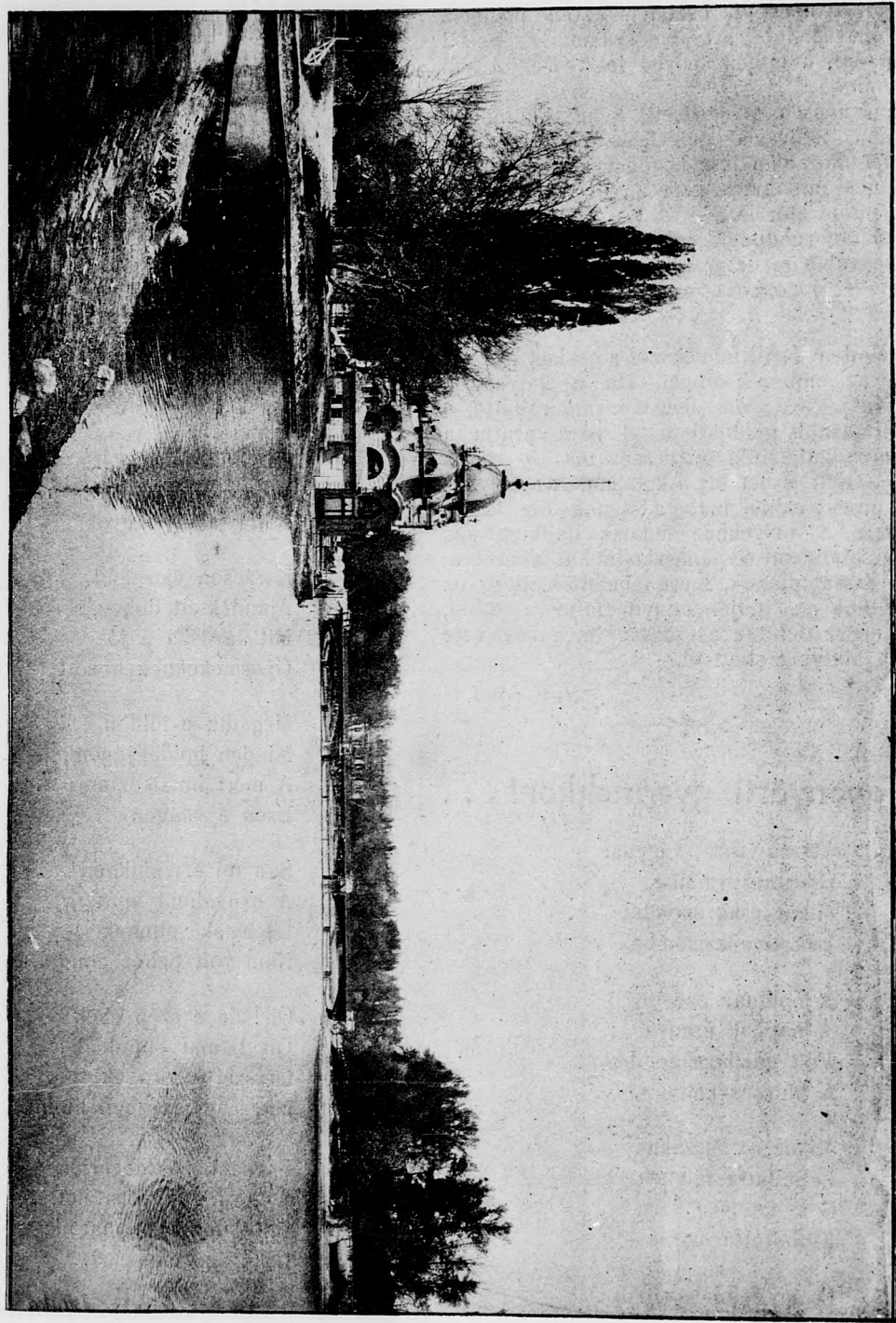
Oh! de e szép évek
Oly hamar elmúlnak;
Őszszel a virágok
Már nagy részben hullnak,

S végül, ha megérjük
A zord s fagyos telet,
Egyebünk nem marad:
Csak az emlékezet.

Lauka Gusztáv.

MILLENNIUMI KIÁLLTÁS: POLYMERHÁZÁSI CSARNOK ES A NADORHID.

MILLENNIUMI KIÁLLTÁS: TÖRTÉNELMI ÉPÜLETCSOPORT.

Nyolcz éven keresztül.

(A kilépő VIII. osztály története.)

(Vége.)

Egyik lap papír a másik után telt meg, a mese fonala mind hosszabbra húzódott, de véget soha nem ért; mert azt még az illetők maguk sem tudták, hogy tulajdonképpen hol és mivel fog történetük végződni.

Abba maradt ugyan nemsokára az egész, azonban mégis kár, hogy nincs meg belőlük semmi; okozói volnának egynehány kedélyes negyedórának és egyszersmind érdekes szüleményei tizenkét-tizenhárom éves gyermekek fantáziájának. Csupa hajmeresztő kaland és gyilkosság, a szintér mindenütt sűrű, sötét erdő, elhagyott várrom, földalatti barlang és folyosó; a szereplők kegyetlen rablók, kirabolt utasok és siránkozó, megszóktetett grófkisasszonyok . . .

Volt még egy társunk, a ki azt is megtette, hogy lapot szerkesztett. A címét már nem tudom, de arra még emlékszem, hogy olvasóközönsége sem több, sem kevesebb, mint egy előfizetőből állott. A szerkesztőt, szerkesztőséget, sokszorosítót, kihordót és egyéb funkciókat a mi vállalkozó szellemű barátunk képviselte egy személyben. Azonban osztályfőnökünk megtudta a dolgot és a «lapnak» további megjelenését betiltotta.

Következő évben a másik párhuzamos osztály (B.) tett valami nevezetést. Osztályfőnökük beleegyezésével délutáni összejöveteleket rendeztek, a melyen szavaltak, felolvastak s vitatkoztak. Hanem ez utóbbi tevékenységet nagyobb mértékben fejtették ki, mint a többi. Egyikükre, ki sajátjaként olvasott fel valamit, rábizonyították, hogy idegen tollakkal kérkedik. Elnevezték plagizátornak, és annyira belemelegedtek a szóharcba, hogy többé nem férhettek meg egymás mellett; a kísérlet dugába dőlt . . .

A párhuzamos osztályok között mindig bizonyos féltékeny versengés uralkodott; a kettő közül mindegyik külön akart lenni a másikkal. Tornázásban a B. osztály volt kiválóbb. Az évvégi tornavizsgálaton majdnem minden koszorut ők vittek el, míg az A. osztályuk e kudarczokon szerfölött boszankodtak. Hanem azért büszkén vágta az ilyenkor diadalittas «B»-isták szemébe: «Ti jobban tudtok ugyan futni, mászni, ugrani, mint mi; de a tanulásban miénk az elsőség, ott minket illet a babér!»

És tényleg úgy is volt; az A. osztály jobban tanult, mint a B., minek oka talán abban

keresendő, hogy az utóbbi osztály négy év alatt nemcsak három osztályfőnök keze alatt ment keresztül, de szaktanárait is majdnem minden évben változtatta. Minden tanárnak más a módszere s a sok változás mellett a legjobb akarattal sem lehet oly szép eredményt felmutatni, mint akkor, ha az folytatja, az végzi be művét, ki elkezdte.

Nem mulaszthatom el ez alkalommal, hogy ki ne fejezzem valamennyi társam nevében Feichtinger Győző és dr. Harrach József tanár uraknak mély köszönetünket érdeklünkben kifejtett odaadó buzgólkodásukért, melyet akkor, mint kis gyermekek, nem is méltányolhattunk talán eléggé. Valóban, nem csekély munkát végeztek, midőn bennünket lankadatlan fáradsággal munkára és hazaszeretetre serkentettek. Végtelen türelem, kimondhatatlan jószág vezérlé őket céljuk elérésében, de végtelen a hála is, melylyel nekik nemes tettükért adózunk. Hiszen nekik köszönhetjük nagyrészt, a mik vagyunk, ők oltották belénk, akkor még gondtalan gyermekekbe a szebb, magasztosabb eszméket, a tudományok iránti hajlamot, melyet ápolni, fejleszteni kötelességünk lesz mindig.

Az idő gyorsan repül; észre se vettük s már a felsőbb osztályokba jutottunk. Az eddig párhuzamos két osztály egybeolvadt; megfogytunk számban, de gyarapodtunk erőben. Társaink legnagyobb része elhagyott bennünket; részint mindenkorra bucsut vettek az iskolától, részint kereskedelmi intézetekbe léptek, hogy e téren érvényesítsék tehetségüket. Ezek már tavaly letették az érettségit s most már bankokban és kereskedelmi czégeknel találtak alkalmazást.

Kevesen maradtunk együtt, de lelkesedtünk tanulmányainkért, a tudományokért; buzgón fogtunk a munkához s reméltük, hogy pályánkon sikeresen haladunk majd előre. De ha e reményünk idővel megvalósult, ha önérettségünk azt sugatja nekünk, hogy kötelességünket pontosan teljesítettük mindig, úgy azt legelső sorban Berkes Imre tanár urnak, utolsó négy éven keresztül osztályfőnökünknek, köszönhetjük.

Tőle tanultuk, hogy a férfi legszebb erénye, hogy kötelességét pontosan teljesítse mindig, hogy keresztülvigye azt, a mit magára vállalt, hogy ne rettenjen vissza semmiféle nehézségtől és ne kerülje a fáradságot. Megkövetelte tőlünk mindig a lelkiismeretes munkát és mi igyekeztünk megfelelni neki. Szívesen tettük, mert láttuk, hogy olyanná akar nevelni bennünket, mint a milyen ő, és büszkéek voltunk, hogy egykor olyanok lehetünk: férfiak a szó szoros értelmében.

Semmi sem esett oly jól, mint az ő elismerése, minek sem örültünk jobban, mintha egyszer-másszor dicséretében részesültünk; tudtuk ekkor, hogy megérdemeltük s az önelégültség talán a legnagyobb megnyugtató.

De segített, támogatott is bennünket mindig, minden téren. Megkövetelte tőlünk a munkát, de a hol lehetett, ott megkönnyebbité azt.

Lépten-nyomon éreztük szeretetét, jószágát, melylyel körülsgárzott s a mely úgy érintett bennünket, mint fejlődő virágot a nap sugara . . .

Sokat, nagyon sokat köszönünk Neked, kedves, jó tanárunk; fogadd érte szerető szívből fakadó hálás köszönetünket!

Ha csak a szeretet az, a mit végtelen jószágodért nyujthatunk Neked, úgy abban fölmulni nem képes bennünket senki sem. Nincs ember, ki jobban szerethet, mint mi téged; gyermek nem csüng nagyobb vonzalommal szülőjén, mint mi Te rajtad, kit szeretünk, mint atyánkat, szeretünk nagyon, végtelen nagyon . . .

És mikor a gyermek szülőjétől válik, nem hullat keserűbb könnyeket, mint mi most, hogy tőled is bucsuzni készülünk. Hiszen nem is tudjuk elképzelni, hogy nem láthatunk többé, hogy nem te oktatsz, nem buzdítasz többé, hogy nem a te szavad lesz, mely bennünket irányít, vezérel minden tettünkben.

Pedig úgy van! Az iskola harangja nem szólít össze már reggelenként, ott más tölti be majd a mi helyünket; de azt érezzük, hogy szivedből nem szoríthat ki bennünket senki soha, mint a miként mi sem szününk meg Téged tisztelni és teljes odaadással szeretni soha, semmi körülmények között. Nem lesz életünkben tán oly nap, melyen vissza ne térne emlékezetünk Hozzád, nem lesz oly perez, melyben tanácsaidat, oktatásaidat elfelejtjenők.

És ha majd olykor-olykor felkeresünk, hogy elmondjuk neked örömünket, bánatunkat, akkor Te velünk fogsz örülni, velünk fogsz busulni; érezzük ezt, a miként eddig éreztük szerető jószágodat, melynek oly sokat köszönhetünk s melyért oly végtelen hálásak vagyunk.

De félre keserű bánat, szóljon belőlem ismét a történetirő.

Kevesen voltunk tehát, de talán éppen innen van, hogy azontul nemcsak osztálytársak, de barátok is voltunk, egymásnak őszinte, igaz barátai. Támogattuk egymást minden alkalommal. Ha valaki nem tudott, nem értett meg egyet-mást, a legnagyobb szíveséggel magyarázta el neki bármelyik társa s nem nyugodott

addig, míg az illető kérdést tisztába nem hozták. Sőt osztályfőnökünk azt is megengedte, hogy hetenkint egynehány délutánon az iskolában összejöhessünk a tanultak átismétlése és gyakorlása végett. Megválasztottunk egyet magunk közül, kinek engedelmességtünk s ki a rendre ügyelt. Ha az iskolában nehezebb kérdést tárgyaltunk, azt ilyenkor valamelyikünk elmagyarázta, míg végre mindenki megértette. Matematikából példákat dolgoztunk; de foglalkoztunk a vegytannal és ábrázoló mértannal is. Szeretett osztályfőnökünk ilyen összejöveteleken nagyon gyakran jelent meg, sőt maga is szíves volt segíteni, maga is szolgált utmutatásokkal.

Két évig tartottuk fenn ezt az intézményt az ötödik és hatodik osztályban. Utóbb azonban megengedtük azt is, hogy a ki akar, a «költészettel» is foglalkozhatik; ekkor tanultuk ugyanis a poetikát. Érkezett is be néhány költemény formájú valami, de erről talán jobb is lesz hallgatni.

A hetedik osztályban már önképzőkori tagok voltunk. Hogy mily tevékenységet fejtettünk ki, arról az önképzőkör utolsó két évi jelentése beszél.

Mindinkább közeledtünk az érettségihez, és valahányszor ez a körülmény eszünkbe jutott, mindig hideg borzongás futott végig tagjainkon; sajátásgosan éreztük magunkat, hogy diáknyelvvel éljék: «drukkoltunk», már a pusztá gondolatra is veríték gyöngyözőtt homlokunkon. De idővel mégis beleéltük magunkat ebbe is, úgy, hogy most a legnagyobb kedélynyugalommal nézünk a dolgoknak elébe. Legalább annyi bizonyos, hogy négy-öt évvel előbb izgatottabbak voltunk egy osztályvizsgálat előtt, mint most az érettségi közvetlen közelében.

Ha végig futok az eltöltött nyolcz esztendőn, valóban nem tudnék visszaemlékezni egyhamar azon társaimra, kik egykor együtt szívták velünk az iskola levegőjét. A hullámzás folyton tartott. Talán nem volt olyan év, melyben új tanulók ne csatlakoztak volna s melyben régi társak ne távoztak volna tőlünk. Az utóbbi jelenség nagyobb mértékben mutatkozott, olyanynira, hogy míg nyolcz év előtt százketten végeztük az első osztályt, most már csak 22-en vagyunk.

És ezzel kimerítettem mindazt, a mit osztályunk történetéről megirhattam. Hiszen mi ujat mondhatnánk; nem nagy a különbség diák és diák között. Egyformán követnek el a kisebbek pajkosságot, egyformán henczeg a kamasz-években levő ifju mindenütt és csak úgy meg-

komolyodtunk az utolsó két-három évben mi is, mint mások.

Mégis, ha a nyolcz év alatt elért eredményt vizsgáljuk, önelégültség tölti el keblünket, mert azzal, a mi legnagyobb jutalmunkat képezte, — tanáraink megelégedésével dicsekedhettünk mindig.

De vajjon első sorban ez a mi érdemünk volt?

Mi tudjuk, legjobban, hogy nem.

A mik vagyunk és a mivé leszünk, mind szeretett tanárainknak köszönhetjük. Ők oltották belénk azt, a mit most tudunk, de tőlük tanultuk meg azt is, hogy miként küzdjünk az életben nemes, magasztos fegyverekkel.

Érezzük, hogy nemcsak a tanrend volt a kapocs, mely őket hozzánk fűzé, de az a jószágos szeretet, melyért eléggé hálásak nem lehetünk soha s mely oly fájóvá, oly nehézzé teszi bucsuzásunkat.

A kathedráról nemcsak tudományos magyarázatok hangoztak felénk, de oly tanácsok és buzdítások is, melyekkel csak szülő láthatja el gyermekét s melyek a mi lelkünkhöz tárházát egész életünkre busásan elegendő kincsekkel halmozták el.

Végtelen kegyét jó igazgatónk is éreztette velünk minden időben. Dicsérete buzdítólag hatott ránk, de azért szívesen hallgattuk olykor-olykor feddő szavait is, mert tudtuk, éreztük, hogy intelmei is atyailag szerető szív hangjai.

Szűk arra e hely, hogy elmondjam csak legkisebb részét is mindazoknak, miket e derék, jó férfiaknak köszönhetünk. Csak nagy hálánkat, kimondhatatlan szeretetünket, ragaszkodásunkat említhetjük és említhetjük mindig, mert azt érezni nem fogunk megszűnni soha, nem utolsó lehelletünkig . . .

Felétek fordulok most kedves barátaim!

Kövessük azt a hívó szót, mely bennünket ki az életbe, a tettek színterére szólít. Bátran nézhetünk jövőnknek elébe, nincs és nem lesz okunk sohasem csüggedni; hisz fegyvereink megvannak, ne hiányozzék a bátorság sem. Szép, dicső feladat vár reánk: munkálkodni a haza jólétén, boldogságán, és magasra emelni hírnevét . . .

Haladjunk karöltve a kijelölt ösvényen, legyünk egyek e törekvésben, mint a hogy egyek voltunk eddig is és célhoz jutunk bizonyára. Nyolcz év alatt testvérekké lettünk, közös volt örömünk, bánatunk; maradjon fenn e viszony továbbra is, mindig. Szoros legyen

közöttünk a barátság; e szent, e magasztos frigy édesítse meg perceinket s akkor könnyebben esik majd a bucsu iskolánktól is, mely oly fájdalommal tölti be egész lényünket.

Azonban át kell esnünk ezen is, mint még sok más fájdalmas percen életünkben. De vigasztalódjunk és éppen barátságunk legyen a vigasz, barátságunk, mely minden időben kellemes visszaemlékezéssel tölti el majd közös múltunk iránt.

Most pedig mondjunk végbúcsút s aztán ismételjük a költő szavát:

... letörlöm könyveimet s megyek
Rendeltetésem pályafutásain,
A jobb és nemesb lelkeknek utján,
Merre eröm s inaim vihetnek.

Spitzer Emil.

¶ magyar középiskolai ifjúság szellemi élete 1894-95-ben.

IV. A budapesti II. ker. kir. egyetemi kath. főgimnázium s vele kapcsolatban a m. kir. Ferencz József-nevelőintézet.

A főgimnázium értesítőjét az érdemű igazgató Lutter János, a nevelőintézetét dr. Erődi Béla, kir. tanácsos, főigazgató s az intézet kormányzója teszi közzé.

A főgimnázium Értesítőjét két kegyeletes emlékezés vezeti be, az intézetnek két volt tanára, dr. Dékány Ráfaelről és Sandy Gyuláról. Majd közölve van a tanári könyvtár folytatólagos lajstroma.

Van az intézetnek Segélyző egyesülete, a mely 51 tanulót 222 iskolai könyvvel gyámolított; ezenkívül 32 tanuló volt ösztöndíjas.

A főgimnáziumnak van «Vörösmarty-önképzőkör» és dalkör, e két ifjúsági egyesület együttesen működött az iskolai ünnepélyeken. A dalkör Baumgartner Alajos tanár elnöklété s Gyurmán Endre ifj. elnök vezetése alatt több szép darabot produkált, bizonyoságot szolgáltatván arra, hogy a zene- és énekművészet a kedély nemesítése által az ifjúságnak, és minden korbéli embernek legszebb szórakozása.

Az ifjúsági önképzőkör Griesbach Agost tanár-elnök és Vojnovich Géza ifj. elnök vezetése alatt működött. Az év folyamán tartott 23 rendszeres heti ülést, melyek közül kettő ünnepé-

lyesebb volt s műsora okt. 6-án tisztán az aradi vértanúk s okt. 27-én Arany János emlékének volt szentelve. A kör azonkívül 2 nyilvános diszgyűlést is tartott az ifjúsági daloskör közreműködésével, és pedig 1895. febr. 17-én és június 1-én. Ez utóbbi diszgyűlésen hirdették ki s osztották ki a pályadíjakat. A pályaművek között egy volt tudományos, a többi szépirodalmi. Pályadíjakat nyertek: Ráth

Az iskola ünnepélyt tartott okt. 4-én a király nevenapján, márczius 15-én és június 8-án. Az ünnepélyek nagyon szépen sikerültek, legalább ezt következtethetjük az élvezetesnek látszó programmból, hol szavakat és felolvasásokat, ének- és zenedarabokat találunk. Nagyon ajánlatos, hogy a középiskolákban ifjúsági dalkörök létesüljenek s az önképzőkörökkel együttesen működjenek ünnepélyek alkal-

MILLENNIUMI KIÁLLÍTÁS: FONTAINE LUMINEUSE.

Endre, Schwarz Ernő (kettőt), Ábrányi Kornél (kettőt), Krausz Kálmán, Szentiványi József. Az év folyamán 114 művet bíraltak meg, 79 költeményt, 8 műfordítást, 27 tárcza, elbeszélés, értekezés-féle művet. Szavalt volt 24, alkalmi beszéd 6, felolvasás 9. A legjobb szavaltó Ábrányi Kornél volt. Volt a körnek «Aurora» emlékkönyve, a melybe a dicsérettel elfogadott s pályadíjas műveket írtak.

A kör tagjainak száma 125 volt a VI—VIII. osztályok tanulói közül. Könyvtára pedig 975 kötetből áll.

maival. Nagyon sok intézetnek nincs dalköre s az ily intézetek azután iskolai ünnepélyek alkalmával rendszeresen zavarba jönnek s hamarosan betanulással még a Szótat és Hymnust is csak alig hogy elő tudják adni az ifjúsággal.

A mi a tanulmányokat illeti, röviden a következő adatokat közöljük. Az intézetnek volt az év végén 448 növendéke. Ezek közül jeles 34, jó 98, elégséges 242, elbukott 30. Ez tehát nagyon szép eredmény. Jeles tanulók voltak: Csányi István, Darnay László, Lutter János,

Póra József, Wiesner Emil (I. oszt.); Dórits István, Kreupl Kálmán, Márffy Albin, Valkay Bertalan, Tarnóczy Kázmér (II. oszt.); Karkis Kornél, Polyák István, Supp Tivadar, Zichy Géza gr. (III. oszt.); Adám Ármin, Szerelmehegyi Jenő, Pallavicini György őgróf, Patay Tibor (IV. oszt.); Bezák Tibor, Botár Imre, Heller Erik, Horváth Aladár, Tichl György, Tomesányi Pál (V. oszt.); Nagy László, Fritye Valér, Gruber Román (VI. oszt.); Krausz Kálmán (VII. oszt.); Freimann Zsigmond, Heller Henrik, Pintér Aladár, Tarányi Ferencz, Ujvári Aladár, Vojnovich Géza, Batthyány Ervin gr. (VIII. oszt.)

A m. kir. Ferencz József-nevelőintézetnek növendékei 45-en voltak, a kik egy kormányzó, 7 nevelő és ismétlő tanár vezetése alatt állottak. Rendkívüli tanárok is nagy számmal voltak, mert rendkívüli tárgyakként tanulták a növendékek a francia, német és angol nyelvet, a zongorát, hegedűt, czimbalmot, gondkát, fuvolát, éneket, festést és rajzot, gyorsírást, egészségtant, házi ipart és kézi ügyességet, vívást és lovaglást. A vallás-kölcsei és testi nevelésre egyaránt nagy gond volt fordítva. A növendékek több kirándulást tettek s gyakran látogatták a fővárosi tudományos társaságok üléseit és a műintézeteket.

A nevelőintézet ünnepélei (u. n. matiné) természetesen részben idegennyelvű program-pontokkal, nagyon látogatottak voltak, s közéletünk számos jelese látogatta meg az év folyamán az országnak ezt az első nevelőintézetét, a melyben ész, kedély, test és lélek egyaránt nagyon gondos nevelést kap. Csak az a kár, hogy a nagyon fényes ellátás s kiszolgálás talán olyan igényekhez szoktatja a növendékeket, a melyeket az életben sokan nem tudnak majd kielégíteni s elégedetlenekké válnak.

Az érettségi feladatok az 1893/94-iki tanévben.

Ujvidéki kath. főgimnázium.

Magyar nyelv. 1. Zrinyi és Gyöngyösi, munkásságuk és hatásuk szempontjából. 2. Mátyás király mint uralkodó és ember. 3. A gőz mint századunk kultur tényezője.

Német nyelv. Dr. Bonifác Platz, Die Volker der Erde cz. művéből. (Ford.)

Latin nyelv. C. Marcius Coriolanus. (Vagács Caesar és dr. Schiebingér Emil latin irályképző gyakorlataiból, 29. és 30. sz., 20. lap.)

Görög nyelv. Plato Kritonából a VI. fejelet. (Fordítás.)

Mennyiségtan. 1. Egy és fél frt adósság 32 év alatt egyenlő részletekben törlesztendő. Mennyi az évi törlesztés, ha a bank $3\frac{1}{2}\%$ -os kamatos kamatot számít. 2. Egy templomtorony teteje szabályos hatoldalú gúla, melynek alap-éle 2 m., magassága $6\frac{3}{4}$ m. Mennyibe kerül annak rézfedele, ha egy m^2 12 frtba kerül?

Verseczi áll. főreáliskola.

Magyar nyelv. 1. Báró Eötvös József mint regényíró. 2. Mátyás uralkodásának jellemzése. 3. A spectral-analysis elmélete és alkalmazása.

Német nyelv. 1. Würdigung der Regierung Maria Theresia's, mit besonderer Berücksichtigung Ungarn's. 2. A hazaszeretet. (Kazinczy Ferencztől. Fordítás.)

Francia nyelv. XIV. Lajos és udvara. (Fordítás.)

Mennyiségtan. 1. Négy koczka éleinek a mértékszámai oly arithmetikai haladványt képeznek, melynek különbsége 0,5; a koczkák köbtartalmainak összege $12,5 m^3$, mekkora a 4 koczka mindegyikének a köbtartalma? 2. Valamely háromszög csucspontjainak koordinatái

$$\begin{matrix} x_1 = 7, & x_2 = 3, & x_3 = 9, \\ y_1 = 11, & y_2 = 4, & y_3 = 4, \end{matrix}$$

mekkorák azon körsegmentumok területei, melyeket e háromszög, mint hurháromszög, a körülírt körterületből levág?

Veszprémi kath. főgimn.

Magyar nyelv. 1. Zrinyi és Zalán futása fő hőseinek egybevetése jellemzés tekintetében. 2. A szabadelvű eszmék hatása Magyarországon a 18-ik század második felében. 3. A surlódások és közegellenállás szerepe.

Német nyelv. A dalnok átka.

Latin nyelv. A rómaiak gyásza Germanicusért. (Tac. II. 71—73., 82. nyomán.)

Görög nyelv. Socrates rápirit Antiphon sophistára, ki őt életmódja és azon elve miatt, hogy tanítványaitól nem akar pénzt elfogadni, nevetségessé tenni iparkodik. (Xenoph. Memorab. I. 6. fejelet. 1—5.)

Mennyiségtan. 1. 66,250 frt három egyén között osztandó el egyenlő részekre. Ha A) pénzt $4\frac{1}{2}\%$ százalékkal, B) 5 százalékkal, C) pedig 6 százalékkal kamatoztatja, s ha mindhárman egyenlő évi kamatjövedelmet huznak: mily nagy mindenkinek a része? 2. Egy háromszög oldalai úgy viszonylanak egymáshoz, mint 5 : 8 : 12, területe pedig $9077,4 m^2$. Meghatározandók e háromszög szögei és oldalai.

FEJTÖRŐ.

Közlő: Csizsár József.

1. Számítási kérdés:

Valaki 105 mértföldnyire utazván, azt találja, hogy ez utazáshoz 6 nappal több kellett volna, ha naponként két mértfölddel kevesebbet tesz. Mennyi mértföldet utazott naponként?

2. Földrajzi kérdés:

Melyik az Adriai tenger vízkörnyékéhez tartozó Karszt jellegű hegyi folyó az, a mely a Dletvó hegyen, Isztria határához közel ered, de csakhamar a föld alá tűnik és mint bővizű folyócska bukkan fel? Három ágra szakadó deltával hol ömlik az Adriai tengerbe?

3. Történelmi kérdés:

Ki volt II. Rákóczy Ferencznek azon tábornoka, a ki 1685-ben megvédte Esztergomot a törökök ellen? 1701. melyik hadjáratban vett részt? 1703-ban ki ellen harcolt?

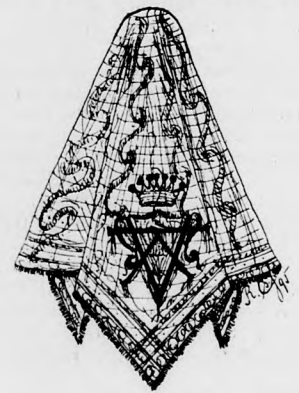
4. Természettudományi kérdés:

Melyik növény az, a polemoniaceák rendjéből, a mely 80—120 cm. magas? Kerti virág, évelő. Egész nyáron virít, piros, lila, husszínű, fehér stb. árnyalatokban, hazája Georgina és Dél-Karolina.

5. PECSÉT-REJTVÉNY.

6. KÉP-TALÁNY.

Megfejtési határidő: augusztus 4. A határidőn túl beérkező megfejtések nem vétetnek figyelembe.

A 28-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtései: Számítási kérdés:

$$\frac{x-2}{10} + 200000$$

azon szám, mely a kettősnek első helyre tétele által lesz, tehát az egyenlet:

$$\frac{x-2}{10} + 200000 = \frac{x}{3}; 7x = 5999994; x = \frac{5999994}{7}$$

857142; a keresett szám = 857142. — **Földrajzi kérdés:** Fingal barlang. — **Történelmi kérdés:** Barroux Károly János, lefejezték 1794. július 25-én. — **Természettudományi kérdés:** Császárfajd (tetrao bonasia). — **Legyező-rejtvény:** Szabadság.

Helyesen megfejtették: Csizsár József, Perl Jenő, Mészáros István, Magyar Sándor, Németh János, Oláh Péter, Tóth Miklós, Bubic Jenő, Lányi Ede, Weigl Izidor, Jerzsabek István, Filkorn Jenő, Grüner Rezső, Spitzer Zoltán, Kiss János, Bakay Lajos.

A jutalmat, 1 darab szépirodalmi könyvet Kiss János nyerte el, lakik: Budapest, Szt.-János-u. 33., kinek a kiadóhivatal a könyvet elküldi.

VEGYESEK.

A körmőczi szegény diákok. A körmőczi állami főreáliskolánál fennálló alumneumba (diáktápláló), a mint az igazgatóságnak hozzánk érkezett értesítéséből kitűnik, egy ingyenes és 20 mérsékelt díjat fizető tanulót vesznek föl. Az iskolai és a szegénységi bizonyítvánnyal felszerelt kérvényeket aug. 10-ig kell benyújtani az igazgatósághoz. A mérsékelt évi díj összege 35 frt. Az egész évi, 70 frtot fizetők száma nincs kikötve. Ezek az iskolai beiratkozás idején is jelentkezhetnek Pszotka Ferencznel, az alumneum igazgatójánál.

Vasuti tiszteket képző tanfolyam. A Budapesten fennálló vasuti tisztképző-tanfolyamon, melynek célja és feladata azon egyének szakszerű kiképzése, kik a vasuti vállalatoknál a forgalmi, kereskedelmi és távirdai szolgálatban mint hivatalnokok alkalmazást kívánnak nyerni, a keresk. miniszter intézkedése alapján f. é. szept. hó 1-én kilencededik tanév veszi kezdetét.

E tanfolyamon a következő kötelező tantárgyak fognak előadaatni: 1. Vasuti építmények és berendezések. 2. Vasuti táviró szolgálat. 3. Vasuti forgalmi szolgálat. 4. Vasuti kereskedelmi szolgálat. 5. Vasuti földrajz. 6. A vasutak fejlődésének története. 7. Vasuti jog- és

törvényisme. 8. Vasuti számtan és könyvvitel. 9. Anyag és áruisme. 10. Német nyelv. 11. Francia nyelv. Az előadások hetenkint összesen 30 órára terjednek s d. u. 3 órától esti 8 óráig tartanak.

Tanfolyam-hallgatókul oly egyének vétetnek föl, kik eredeti vagy közjegyzőileg hitelesített másolati okmányokkal igazolják, hogy:

1. megfelelő elméleti előképzettséggel bírnak;
2. 18-ik életévüket már betöltötték, vagy a tanfolyam bevégeztéig, illetve a képesítő vizsga letételéig betölteni fogják;
3. magyar állampolgárok;
4. a hivatalos magyar nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírják;
5. feddhetlen előéletűek, mi a tanulmányoknak netán már korábban történt befejezte óta eltelt időre nézve hatóságilag megerősített foglalkozási és erkölcsi bizonyítványokkal igazolandó;
6. a vasuti szolgálatra testileg is alkalmasak, minek bizonyítására a vasuti vállalatok orvosai és a közhatósági orvosok hivatvák, e részbeni megfelelő felülbírálat föntartatván.

A mi az elméleti előképzettséget illeti, hallgatókul azok vétetnek fel, kik valamely főgimnáziumot vagy főreáltanodát, vagy azokkal egyenlő rangban álló kereskedelmi vagy katonai tanintézetet sikerrel végeztek és az előirt érettségi vagy zárvizsgát megfelelő eredménnyel letették, valamint azok, kik a cs. és kir. hadsereg vagy a m. kir. honvédség tényleges állományában szolgáltak s a tényleges vagy tartalékos tisztli vizsgát sikerrel letették.

A tanév f. é. szept. 2-án kezdődik s egyhuzamban 10 hónapon át tart.

A tanév befejeztével távozási bizonyítványban részesített hallgatók a hazai vasutakhoz osztatnak be és három hónapig tartó gyakorl. próbaszolgálat után a minden év okt. 10-től december 23-ig terjedő időszakban megejtendő képesítő vizsgára bocsáttatnak és e vizsga sikere esetén a vasuti szolgálatra képesítő bizonyítványt nyernek.

Beiktatási díj fejében mindenki 10 frtot tartozik fizetni, a tandíj pedig 60 forintban van megállapítva.

Azok, a kik szegénységük alapján a tandíj-fizetés alól magukat fölmentetni kívánják, ez iránt beiktatásuk alkalmával, de legkésőbb a beiktatást követő 8 nap alatt a folyó évben kiállított és hiteles adatokra támaszkodó szegénységi bizonyítvánnyal fölszerelt és a tanfolyam igazgatóságánál benyújtandó külön kérvénnyel folyamodhatnak.

Fölhivatnak mindazok, kik e tanfolyamba az

1895—96-ki tanévre fölvételüket óhajtják, hogy ez iránt vagy írásbeli folyamodványt nyújtsanak be, vagy személyesen jelentkezzenek.

A kellőleg fölszerelt és bélyegzett folyamodvány átnyújtható vagy bérmentve beküldhető a tanfolyam igazgatóságához (Budapest, VIII. ker., Luther-utca 3.) f. év augusztus 5-től 20-ig, a személyes jelentkezés és beiktatás pedig kezdődik aug. 27-én és tart bezárólag aug. 31-ig, a később jelentkezők fölvételre többé igényt nem tarthatnak.

Közhirre tétetik továbbá, hogy a nyilv. rendes hallgatók közül 80 egyén a jövő tanév 10 havi tartama alatt, tehát szept. 1-től június 30-ig utólagos havi részletekben egyenkint havi 24 forint, tehát 10 hóra 240 frtnyi ösztöndíjban részesülend, mely ösztöndíjnak élvezetében az illetők mindaddig megmaradnak, a míg szorgalom, előmenetel és magaviselet tekintetében a tanfolyam szabályszerű követelményeinek megfelelnek.

Pályázni lehet ezen ösztöndíjas állásokra vagy a tanfolyamra való fölvétel iránti kérvény benyújtásával egyidejűleg, de a külön, ugyancsak a tanfolyam igazgatóságához intézett kérvényben, melyben hivatkozás történjék arra, hogy a szükséges okmányok a fölvétel iránti kérvényhez csatoltattak, vagy a tanfolyamra történt fölvételről (aug. 23. táján) nyert értesítés után legkésőbb szept. hó 5-ig.

További fölvilágosítást a postadíj beküldése mellett alulírott igazgatóság készséggel megad. Budapest, 1895. július hó 22-én.

A vasuti tisztképző tanfolyam igazgatósága.

Szerkesztői üzenetek.

Storch E. Mult számunkban feleltünk Rosenheim S. Sopron. Kívánsága szerint cselekszünk. Schor E. Papa. Cs. J. Turkevén lakik. Schober B. A kiadóhival mefeledkezett róla, azonnal utnak indította. Schiller B. Pozsony. Arról csak a szerkesztő ur adhat fölvilágosítást, ő pedig augusztus végén jó vissza a fővárosba. V. J. Vigasztaló ez. verse egészen elszomorított bennünket, tessék komolyabb dolgokkal foglalkozni. Szabó József tanár urnak. Levele hosszas bolyongás után jutott hozzánk. Azonnal intézkedtünk, hogy a lap a megjelölt helyekre július 1-től fogva menjen. Bikfalvy Z. Debrecen. Talányokkal el vagyunk halmozva, a beküldöttek hamaros közlését nem ígerhetjük meg. Granitz Géza. Szombathely. Egyes füzeteket is lehet kapni, egy-egy füzet ára 8 kr. Fr. Zoltán. Rejtvényeit nem közölhetjük. Hirn Miksa. Czegléd. Helyreigazításának ime itt helyet adunk. A bpesti IV. k. közs. reáliskola önképző-körének jegyzője s titkárja Hirn Miksa volt, a ki egyuttal pályanyertes kidolgozója a magyar irodalmi és történeti kérdésnek.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZAMÁRA.

Előfizetési árak:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:

Dr. RUPP KORNÉL
főgymnasiumi tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és
könyvnyomda részvénytársaság.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI., Aradi-utca 8. sz.

HIRDETÉSEK

felvetetnek és jutányosan számíttanak.

BEDŐ ALBERT.

Közeletünk egyik kiváló férfiat mutatjuk be olvasóinknak. Bedő Albert, eddig országos fő-erdőfelügyelő s most államtitkár a földmívelési miniszteriumban. Ős székely családból származott s a székelyeket jellemző szívós kitartással és ambícióval teremtette meg modern erdészeti akadémiát elvégezte s külföldi tanulmányutat tett, lépett állami szolgálatba 1868-ban s azóta folyton emelkedett, míg az állami erdészet élére jutott s most államtitkári czímet kapott.

Az irodalom terén is jó nevet vívott ki magának. Szerkeszti az «Erdőőr» és «Erdészeti Lapok» cz. szaklapokat. Irói működése elismerésül a M. T. Akadémia is lev. tagjává választotta.

Érdemei egy koronás királyunk, mint külföldi uralkodók részéről is számos kitüntetésben részesültek, és méltán, mert az erdészeti irodalom fejlesztése, az állami erdőkezelés újjászervezése, az erdőtörvény s az erdőéri szakiskolák létesítése s az erdőgazdaság megeremtése mind az ő érdeme.

A kül- és belföldi hivatalos és tudományos világ oly mértékben méltányolta, hogy megismertetjük mi is olvasóinkkal a kitarató munka e kiváló képviselőjét.

